

KAYIP SESLERİN İZİNDE

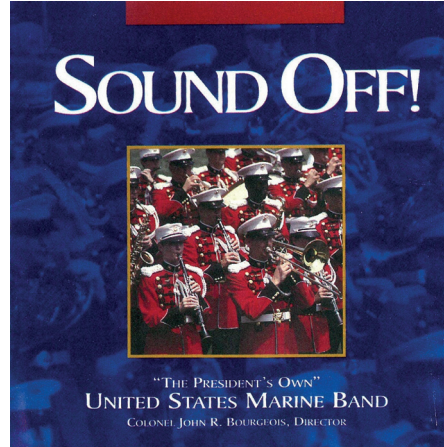
Emre Aracı

ABD Başkanı'nın Bandosundan Rossini'nin Sultan Abdülmecid Marşı

Bundan neredeyse 30 yıl önce Edinburgh Üniversitesi Müzik Fakültesi'nde daha henüz öğrenciyken hayatımın belki de en garip telefon görüşmelerinden birini Washington'daki Pentagon'la yapmıştım...

Hiç unutmuyorum; 1992 yılıydı ve ABD Başkanı'na bağlı olan "The President's Own" United States Marine Bandosu'nun *Sound Off!* adı altında yepyeni bir CD kaydının o sene yayınladığını bir yerlerde okumuştum. İnternet henüz daha emekleme çağına olduğu üzere bu kayda hiçbir yerde ulaşamayınca çareyi Pentagon'a telefon edip bizzat bir kopya istemekte bulmuştum. Ancak o görüşmede santral görevlisini dahi geçememişim ne yazık ki. Bu CD'nin peşine düşmemin sebebiye albümdeki parçalardan birinin Rossini'nin pek de bilinmeyen *Sultan Abdülmecid Marşı*'nin kaydı olmasıydı. ABD Başkanı'nın bandosunun zamanında Sultan Abdülmecid için yazılmış böylesine unutulup gitmiş bir marşı çalmak bir tarafa CD kayıtları arasında yayınlıyor olması bile bana o zamanlar doğrusu inanılmaz gelmişti. Kayda ulaşamamış olmanın hayal kırıklığı birkaç sene sonrasında bandoyu idare eden Albay John R. Bourgeois'yı bizzat tanıyan bir kişinin tesadüfen bir konferansına katılarak bana bir kasette bu kaydı iletilmesiyle hiç beklenmedik bir şekilde giderilmiş olacaktı.

Bu gerçekten de çok parlak, canlı ve mükemmel bir bando kaydıydı ve Rossini'nin bir zamanlar İstanbul'a yolladığı bu marş Atlantik'in diğer ucundan işte böylesine enteresan tesadüfler silsilesiyle bir bant kaydında bana ulaşmış oluyordu. Üstelik seneler sonra bu marşı ben de kendi albümüm olan *Osmanlı Sarayı'ndan Avrupa Müziği* CD'sinde, yaylı aranjmanıya, ancak çok daha yavaş bir tempoyla, Londra'da kaydedecek ve 10. Cumhur-

ABD Marine Bandosu'nun 1992'de kaydettiği *Sound Off!* albümü

başkanı Ahmet Necdet Sezer'in himayesinde Dolmabahçe Sarayı'nın Muayede Salonu'nda verilen 2004 Nato Zirvesi davetinde ABD Başkanı George W. Bush'un da katıldığı devlet liderleri huzurunda idare edecek ve 27 Haziran akşam bu repertuarı bizzat kendileriyle konuşma fırsatını dahi bulacaktım. Seneler öncesinde Pentagon'a bizzat İskoçya'dan telefon edip telefonumun sebebinin nafile anlatmaya gayret ederken gelecekteki bu kare elbette ki benim için hayal dahi edilemezdi.

Rossini'nin ülkemizde dahi unutulmuş olan Sultan Abdülmecid için bestelediği bu askeri marş nasıl olmuştu da ABD Marine Bandosu'nun repertuarına girmişti? İşte belki de en çok bu soruya cevap arıyordum. Bunu sağlayan kişi hiç şüphesiz ki 2012'de

ABD Marine Bandosu Beyaz Saray'da, Washington DC, 8 Haziran 2021

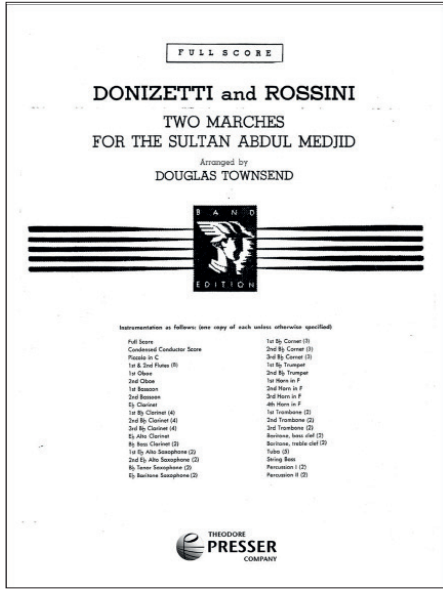
90 yaşında New York'ta vefat eden Amerikalı besteci ve müzikolog Douglas Townsend (1921-2012) idi. Manhattan doğumlu Townsend müziğe küçük yaşta ilgi duymuş, kendi kendini eğitmiş, ama 1941 sonrası Aaron Copland'ın öğrencisi olmuştu. Senfoniler ve konçertolar dahil, orkestra ve oda müziği türlerinde pek çok eser geriye bıraktığı gibi, film ve televizyon için müzikler, üç operet ve bir opera da bestelemişti. Townsend 1958-1969 yılları arasında Brooklyn Koleji'nde müzik dersleri veriyor, bir yandan da 18. ve 19. yüzyıl bestecilerinin bilinmeyen veya unutulmuş eserlerini yeni aranjmanlarla yayımlıyordu. Bu kapsamda Gaetano Donizetti ve Rossini'nin Sultan Abdülmecid için askeri marşlar bestelemiş olduklarını keşfetmiş ve notalarını aramaya koyulmuştu. Gaetano Donizetti'nin 1841'de Sultan Abdülmecid'e ithafen bestelemiş olduğu askeri marşın notasını Townsend 1965'te Milano Konservatuvarı Kütüphanesi'nde tesadüfen bulacaktı, ancak Rossini'nin marşından iz yoktu. Aynı yıl yolu Ankara'ya düştüğünde ise arayışları boşa çıkmayacak, buradaki bir kütüphanenin bodrum katında, "tek bir ampulün aydınlattığı soğuk ve karanlık bir odada" Rossini'nin kataloglanmamış olan *Sultan Abdülmecid Marşı*'ni tamamen

10. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, ABD Başkanı George W. Bush ve Emre Aracı, Dolmabahçe Sarayı, 27 Haziran 2004

şans eseri bulacaktı. Marşların bu keşif hikâyesini ise kendisinin hazırladığı yeni bando düzenlemelerini yayımlarken edisyonunun girişine kısa bir paragraf olarak eklemeyi de ihmal etmeyecekti.

Tek bir edisyon hâlinde yayımlanan *Two marches for the Sultan Abdul Medjid* 1967'de New York'taki Mercury Music Yayınevi tarafından basıldı ve Rossini'nin marşı kısa

Douglas Townsend'in baskısı hâlâ yapılan iki marş aranjmanı

sürede Townsend'in en sevilen aranjmanları arasında yerini almakta gecikmedi. Artık Amerikan lise mezuniyet törenleri olsun, okul bando konserleri olsun, ya da askeri törenlerde Rossini'nin *Sultan Abdülmecid Marşı*'nı zaman zaman duymak pek de olağan dışı sayılmazdı. Nitekim 1992 tarihli US Marine Bandosu'nun CD kaydında yer alan *March for the Sultan Abdul Medjid* de Townsend'in aranjmanından başkası değildi. Hatta bu aranjmanın yayımlanışından 54 sene sonra, bugün dahi bu marşın hem partiyon hem de bando partilerinin baskısı hâlâ mevcut olup, 1883'te kurulmuş olan ünlü Theodore Presser Yayınevi'nin kataloğunda yer almaktadır.

Rossini'nin *Sultan Abdülmecid Marşı*'yla ilgili 2006 yılının 2 Nisan günü de karşımıza çok ilginç belgeler çıktı. O ara Napoli'deki San Pietro a Majella Konservatuvarı'nın tarihi arşivinde Donizetti Paşa'nın o zamanlar henüz tasnifi yapılmamış olan evrakı üzerinde çalışıyordum. O gün dosyaların birinden Rossini'nin el yazısıyla 7 Mayıs 1852'de Floransa'dan kaleme aldığı bir mektup karşımıza çıkmıştı. Orijinal mektubu elimde alınca çok

heyecanlanmıştım, çünkü Rossini bu mektubunu İstanbul'a yollamak üzere Giuseppe Donizetti'ye hitaben kaleme almıştı ve ona şöyle yazıyordu: "Çok Değerli Bay Donizetti, İyi dostum Doktor Anibale Foresti Sultan Hazretleri'nin benim küçük hediyemi küçük görmeyebileceğini söyledi, ben de size güvencemle bir 'Passa Doble' sunmakta sakınca görmedim. Büyük özen ile yönettiğiniz bandonun önemini tam olarak bilmediğimden ve bestelerimden bazılarının öğrencileriniz tarafından yorumlanmasını çok arzuladığım için size bir adet daha 'Passa Doble' gönderiyorum, hangisinin zevkinize ve bando teşkilâtına uygun olduğuna karar verme nezaketini de size bırakıyorum." (Emre Aracı, *Donizetti Paşa - Osmanlı Sarayının İtalyan Maestrosu*, YKY, 3. Baskı, 2020, s.105). Anlaşılan oydu ki bugün Rossini'nin *Sultan Abdülmecid Marşı* olarak bilinen ve 'Pasodoble' veya 'Pas redoublé', yani çift adım (dakikada 120 adım) olarak bilinen hızlı tempodaki marşını, eline ulaşan iki seçkiden, Giuseppe Donizetti seçmişti. Townsend'in aranjmanı bir tarafta, ABD Marine Bandosu'nun kaydı diğer yanda ve hepsine ışık tutan Rossini'nin Floran-

Gioachino Rossini
(Fotoğraf: Étienne Carjat, 1865)

Rossini'nin Sultan Abdülmecid Marşı'nın Londra'da Cramer Beale & Co. Yayınevi tarafından basılan notasının kapağı, (Emre Aracı koleksiyonu)

sa'dan yazdığı orijinal mektubu elimde, kaybolup gitmiş bir bestenin yavaş yavaş ortaya çıkış öyküsüne tanık olmak işte böylesine heyecan vericiydi.

Esasında Rossini'nin Sultan Abdülmecid için bestelediği bu marş sadece İstanbul'da bilinmekle kalmamış, 19. yüzyılda Avrupa'da çeşitli piyano edisyonları hâlinde basılarak da satışa sunulmuştu. 1853'te patlak veren ve 1854'te ise Büyük Britanya ve Fransa'nın da Rus İmparatorluğu'na karşı Osmanlı saflarında yer almasıyla Avrupa gündemine oturan Kırım Savaşı (1853-1856) esnasında Sultan Abdülmecid'in, kimi renkli kimi siyah beyaz, litograf portrelerinin kapağında yer aldığı bu marşın notaları müzik mağazalarının vitrinlerini süslemekte gecikmemişti. Hatta Londra'da, Charing Cross Road üzerindeki Cecil Court'ta bulunan bir sahafın, Townsend'in tasvir ettiği bodrum katına benzer havadaki, mahzeninde ben de bu marşın 1854

baskısı orijinal bir kapağını bularak satın almıştım. Nota 201 Regent Street'teki Cramer Beale & Co. Yayınevi tarafından basılmıştı ve üzerinde verilen bilgiye göre bu marşın Sir Julius Benedict (1804-1885) tarafından hazırlanmış bir solo piyano ve piyano düet aranjmanı da bulunmaktaydı. Cramer Beale & Co. marşın bando notasını da satıyordu. Stuttgart doğumlu Benedict, Weimar'da Johann Nepomuk Hummel ile çalışmış ve Dresden'de Carl Maria von Weber'in öğrencisi olmuştu. 1823'te onu Viyana'da Beethoven'la tanıştıran da Weber olmuştu. Londra'da 2 Manchester Square'de oturan Benedict için bir zamanlar oturduğu evinin duvarında bugün bir anı plaketi bulunmaktadır.

Marşın 19. yüzyıl baskıları arasında Schott Yayınevi tarafından Brüksel'de basılan bir kopyası daha bulunmaktadır. Plaketler, anılar, kütüphane raflarında ve özel koleksiyonlarda saklı kalan notalar ve CD kayıtları; bir de bu marş hakkında o devir müzik dergilerinde çıkan dedikodu türünde haberler vardı

Rossini'nin Sultan Abdülmecid Marşı'nın Brüksel'de Schott Yayınevi tarafından basılan notasının kapağı (Emre Aracı koleksiyonu)

Rossini'nin Floransa'da Santa Croce Kilisesi'ndeki mezarı
(Fotoğraf: Emre Aracı, 2015)

ki bunlardan bir tanesi J. Alfred Novello'nun kurduğu İngiliz The Musical World dergisinde basılmıştı: "Söylenenlere göre Rossini'nin sağlığı şu an her zamankinden daha da iyi durumdadır. Büyük Maestro hakkında bize iletilen şu hadise kısa bir zaman önce Floransa'da cereyan etmiştir. Aşırı derecede müziğe meraklı olan Sultan [Abdülmecid], kendisi için lirik bir eser bestelemesi koşulu ile, geçtiğimiz iki sene boyunca Rossini'ye çeşitli defalar farklı farklı Türk madalya ve liyâkat nişanlarının yanı sıra büyük miktarda paralar yollamıştır. Rossini bu isteklerin hiçbirine cevap vermeyince Majesteleri elçiliğinden bir ataşeyi, İstanbul'daki tiyatro için besteciden bir eser almadan geri dönmemesi emriyle, yollamaya karar verdi. Ataşe bu emir üzerine Rossini'yi ziyaret etti. Rossini onu alışıldık nazik tavırları ile kabul ederek, ondan

biraz beklemesini rica etti. Besteci daha sonra yukarı, çalışma odasına çıktı. Yarım saat sonra elinde daha mürekkebi dahi kurumamış olan bir nota ile aşağı indi. Ataşeye 'Bunu lütfen sultanımıza verebilir misiniz' dedi. Ataşe 'Fiyatı ne kadar?' diye sordu. 'Hiçbir şey - ben sadece Majestelerini memnun edebilecek bir şey yapmış olmaktan dolayı büyük mutluluk duymaktayım.' Sultan'ın askeri müziğe karşı olan ilgisini bilen Rossini onun için bir marş bestelemişti." (The Musical World, 31 Temmuz 1852)

Rossini'nin İstanbul'a yolladığı mektubundan da anlaşıldığı gibi derginin bu haberi doğru değildi, ancak besteciye marşı karşılığında Sultan Abdülmecid tarafından 4. dereceden Mecidi nişanı gerçekten de verilmişti. Napoli'de mektubunu bulduğum günün tam da 9. yıl dönümünde, 2 Nisan 2015'te, Floransa'da Rossini'nin Santa Croce Kilisesi'ndeki mezarının önünde dururken bu marşın kulaklarımda duyar gibi olmuştum. Üstelik 30 sene önce CD'sine bir türlü ulaşamadığım marşın ABD Marine Bandosu kaydını bu makaleyi kaleme alırken dinlediğim gibi aşağıdaki

YouTube karekodu üzerinden sizin de dinlemeniz artık çok kolay... 🍷

*Emre Aracı'nın Andante'deki
geçmiş yazılarının tamamına
www.emrearaci.weebly.com
adresinden ulaşabilirsiniz.*